

WAT ALS ...

RIK VAN DAELE

Bij de voorstelling van jaarboek 28 in Sint-Niklaas hield emeritus professor Jef Janssens een opmerkelijke toespraak over de figuur van Diederik van Assenede, de auteur van *Floris ende Blancefloer*. Kandidaat-Reynaertauteur, Willem van Boudelo, die al door een resem Reynaertonderzoekers als mogelijke auteur naar voren was geschoven, werd in de lezing tegenover Diederik geplaatst. Janssens schoot de kandidatuur van de Gentse burgerzoon en latere lekenbroeder of convers van Boudelo Willem Corthals – die in het meer dan eens kritisch gerecenseerde boek *Van den vos Reynaerde. De feiten* van Rudi Malfriet een duidelijker profiel had gekregen – niet af. Zoals een mysterieuze hand op de website van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde en Frits van Oostrom dit in *Stemmen op schrift wél* hadden gedaan.

Is de middeleeuwse auteur opnieuw aanwezig in het literair-historisch onderzoek? Jan de Putter schreef in het vorige jaarboek terecht dat de auteurskwestie al lang naar de achtergrond was geschoven ('In de jaren zestig werd de auteur bovendien dood verklaard en daarmee ook ontheiligd', p. 37). Dé grote uitzondering hierop was Van Oostroms magistrale boek over *Maerlants wereld*, waarvoor de auteur zeer terecht de AKO-literatuurprijs ontving.

Naar analogie van de alternatieve geschiedenis of alternatieve geschiedschrijving, volgens Wikipedia 'een subgenre van speculatieve fictie [...] dat zich afspeelt in een alternatieve wereld waarin de geschiedenis anders is verlopen dan de werkelijke geschiedenis zoals wij die in onze wereld kennen,' zouden we ook kunnen spreken van alternatieve literair-historische geschiedschrijving. Wagen wij ons aan dit genre, dan zouden we kunnen uitgaan van het feit dat Willem Corthals de Reynaertauteur is. Hij wordt voor het eerst in 1234 vermeld als Willem van Boudelo, een afkomstnaam, omdat hij wellicht een (langere) tijd in de cisterciënzerabdij nabij Stekene verbleef. En dan: 'Wat als ...'

Stel dat Willem van Boudelo de *Reynaert* geschreven heeft. Dan was de Reynaertauteur een Gentenaar (Oost-Vlaming), een clericus (geleerde) die het Latijn en het Frans beheerste en aan het grafelijke hof met de Latijnse, Franse en Dietse spirituele en wereldlijke literatuur van zijn tijd in aanraking kwam. Hij kreeg in 1252 kritiek van het generaal kapittel van zijn orde die

zo vernietigend was dat hij alleen bij de gratie van gravin Margaretha, in wier dienst hij werkte, haar klerk mocht blijven. Dan zou de Reynaertauteur in 1255 in grafelijke dienst in Aardenburg en Watervliet in de onmiddellijke nabijheid van de benedictijnenproosdij Elmare moergronden hebben verkocht en in 1256 gronden hebben opgemeten in Saleghem, in de onmiddellijke nabijheid van Hulsterlo. De Reynaertauteur bezat dan een huis nabij Absdale, een onooglijk plekje waar de Boudeloabdij gronden in bezit had (volgens Rudi Malfliet de ‘gepersonaliseerde wegwijzer naar zijn identiteit’, p. 256).

Genoeg alternatieve literatuurgeschiedschrijving naar aanleiding van Janssens’ bijdrage en als inleiding op dit nieuwe jaarboek vol verrassende en spitse artikels. Treed opnieuw binnen in de wonderlijke wereld van vele eeuwen dierenverhalen en fabels. De lectuur van dit volume brengt u bij wolven en beren in het werk van Egbert van Luik, bij sprekende raven in de Hebreeuwse middeleeuwse literaire traditie, bij de ezel als hoofdrolspeler van een middeleeuwse Catalaanse tekst (de ezel die ook in een recente cultuurhistorische studie de hoofdrol opeist) en bij de kater en vossen van Georges Staes. Maak kennis met Kaulbachvossen in het koorgestoelte van een Slowaakse kathedraal en op de muren van een Limburgse mergelgrot ...

We graven met een archeoloog in de aarde waar vroeger het Hulsterlo uit de *Reynaert* lag. Sporen zoeken is heerlijk. Het leidde in dit jaarboek naar recente Nederlandstalige vossenliteratuur voor de jeugd en leidde tot de ontdekking van Luikse Reynaertproefschriften uit de jaren 1940. Sporen moeten geïnterpreteerd worden: we worden ingewijd in het editeren van Reynaertteksten en verkennen de briefwisseling van J.W. Muller bij zijn edities en het apparaat dat W.Gs Hellinga aanlegde bij de totstandkoming van zijn magistrale diplomatische editie van de (in 1952) bekende Reynaertteksten voor 1500.

We kijken ook verder dan onze vossen en lang is in recensies van werk van Peter Holvoet-Hanssen en Lies van Gasse en in een bijdrage over de vos in het werk van Nobelprijswinnaar Herta Müller, die gekoppeld wordt aan andere moderne auteurs die de dictatuur beschrijven.

In dit jaarboek eren we Paul Wackers, redacteur van *Tiecelijn*, die op 2 december 2015 met emeritaat ging. Drie Tiecelijnredacteurs eren Paul met een korte bijdrage, die telkens een ander facet beschrijft van een bevlogen redacteur en een actieve en ambitieuze wetenschapper. Twee van de drie auteurs publiceerden dit jaar een mooi boek: Hans Rijns *Het leven en de fabels van Esopus* en Yvan de Maesschalck *Vossenlucht*, een fraaie bundeling

van soms sterk herwerkte Tiecelijnbijdragen. De publicatie van Rijns komt in het volgende jaarboek aan bod, die van De Maesschalck wordt in dit jaarboek belicht via de inleidende tekst van Yves T'Sjoen bij de boekpresentatie.

Epiloog. Wat als ...

we nog tot jaargang 33 met *Tiecelijn* verdergaan? Dat zou ons nog prachtige bijdragen opleveren, ons nog tijd geven om als literaire erfgoedgemeenschap mee te werken aan lezingen, tentoonstellingen, publicaties, rondleidingen, misschien zelfs een bezoekerscentrum over immaterieel erfgoed. Laten we dat in elk geval doen en ook dit engagement tegenover onze trouwe lezers opnemen! Om onze intenties hard te maken organiseren we op vrijdag 21 april 2017 in Sint-Niklaas een Reynaertcolloquium met als titel 'De metamorfosen van een literaire vos' met medewerking van diverse wetenschappelijke instellingen en een internationale keur aan wetenschappers. Aanleiding is de achthonderdste verjaardag van de stad Sint-Niklaas, waar de zetel van het Reynaertgenootschap sinds 1988 gevestigd is; de stad ook waar Willem van Boudelo op 23 augustus 1248 de afstand van grafelijke grond ten gunste van de kerk van Sint-Niklaas betekende, op voorwaarde dat de parochianen het plein nooit zouden bebouwen. Dit laatste is een feit.

Tot slot hebben wij ook redactioneel nieuws. We heten Luc Cocquyt hartelijk welkom als onze nieuwe bureauredacteur.